

AZ ELVARÁZSOLT ESTE

1. A KRIPTA A SEHOLBAN

„Aznap este – kezdtem el, mély lélegzetet véve,
fejest ugorva a feledés kútjába, s az előtttem
imbolygó vadász fluoreszkáló arcát figyelve,
hátha mégis sikerül felszínre hozni valamit –
mindenki ott volt a Kriptában,
a Föld és Szentgyörgy eme páratlan helyén!
Még azok is, akik különben nem is lehettek volna ott.
Kivéve téged. Ki tudja, hol kóvályogtál akkor?
Fornwald Laci és Csiki Csaba, akik különben
ki nem állhatták egymást, felváltva zongoráztak,
az egyik Schumann Karneváljából improvizált
gyönyörű részleteket, míg a másik
Chopin-keringőket játszott, mélabúsan.
Imre önfeledten rajzolta a jelenlevőket.
Hova tűnhettek vajon e rajzok,
amelyek a kételkedőknek is bizonyíthatnák
a nyolcszögű bár megejtő különösségét,
elbűvölő atmoszféráját, nem is beszélve
a jelenlévő s azóta már az elágazó ösvények
kertjében sétálgató törzsvendégekről –
megannyi kiváló író és zeneszerző, orvos, festő és színész –,
akiket virtuózan örökített meg a dörgő időben.
A már spicces Magyarai, vodkás poharában
arcát gúnyosan elnézegetve, pikáns történeteket mesélt,
Gázsó az épp itt tartózkodó Bella Pistával
sakkozott, és vesztésre állott,
Czegő, a nagy gyűjtő, a jókedvű Osztap Benderrel
készített riportot. A különönc Sütő Dani verset írt,
Eliezer Kamenezky, az ezotéria megszállottja
és a fekete mágia elkötelezett híve –

Bogdanov hősöm és fogadott apám, egyedül róla
nem tudott semmit, még a harmincas években
Lisszabonba költözött, egy ideig leveleztek,
de a háború után végleg kitűnt a képből –
verseket fordított. Kalló Éva ott ült mellette,
áhítattal figyelte, de a különféle félnótás költő
nem is vett tudomást róla. A szövegére koncentrált.
Sokak vetélytársa, a szőke herceg is ott volt,
ki tudja, miért ugrott át a színházi kocsmából?
Egy ismeretlen, fekete lánynak csapta a szelet.
Tömöry, mert ő is ott volt, a lepkékről tartott
szabadelőadást az elképedt pincéreknek,
míg a zongorista, kihasználva kényszerű
pihenőjét, fröccsöt szopogatott, és áhítatosan bámulta
a két Mestert. Kétségtelen, egymást múlták felül,
főként miután vörösboros poharukat felemelve,
barátságukra koccintva elkezdtek egy Mozart-négykezeszt.
Évi, a magyar költő, különben Besenyőről elszármazó
felesége mellett ülve, elmerülten mesélt gyermekkoráról,
míg Pálma, a rajzolgató szeretőjét bámulta áhítatosan.
Megjelent Pöső is, ő is rajzolni kezdte a jókedvű
Simó Ferkót és Darkó Zsigát,
Viola – mert ő is ott volt, visszajött erre az estére
a túlvilágról, az árnyak birodalmából –
a bokáját fájlaló, örökké félrelépő, menekülő
orosz költőtől érdeklődött kíváncsian
az oroszországi helyzetről,
s arról, hogy közelről milyen lehetett a háború?
„Szörnyű – ingatta bús fejét Tokajevszkij –
Az egyik ember a másik emberre lőtt!
Képzeld el, kisasszony, pedig nem is ismerték egymást!”
De az Ohrana savószemű ügynöke
(most vettem észre, hogy ő is itt van,
szintén egy Bogdanov-versből ugorhatott át)
kedvetlenül legyintett. „S a polgárháborúban
a vörösek és a fehérek! Oroszok lőttek oroszokra.”
„Szent Oroszországunknak vége! –

tette hozzá az emigráns ügyvéd –
a kretén bolsevikok örökre elintézték.
Velük kellett volna foglalkozzanak
a maguk örökké rossz helyen szimatoló ügynökei,
nem az orosz értelmiséggel!”
„Csak semmi pánik – legyintett a bábuska,
erre az estére ő is visszajött” –, és föltette az asztal
közepére a szamovárt. „Mikor ittak utoljára orosz teát?” –
kérdte a társaságtól, és finoman mosolygott.
Söndör pedig, mert ő is ott volt,
táncolni kezdett a szomorú szemű táncosnővel.
Egy ismeretlen, az öreg festő pedig egy nyírfát rajzolt
a fehér falra színes krétával, és könnyekkel sírt.
„Mi lesz Erdéllyel? – kérdezte kihívóan Visky,
és kortyolt malinájából. – Elveszett, eladtuk, elvették...”
Zsoldos bánatosan nézett rá.
„Szeretted tátit, az öreg bohócot?” – kérdezte,
s egymáshoz dörzsölték nyakukat, mint a lovak.
Laci és Csaba felálltak, erre Jellasics kezdett
gitározni, és megjelent mellette Erika is.
Egyre jobb lett a hangulat. Barbarossa is beszállt.
Farkas nézte őket, és ingatta a fejét.
„Erdély bennünk van. Ezért el sem lophatják!”
„Igen – legyintett Csiki Laci. –
Csak éppen mi nem vagyunk.”
„Nem veszhet el az, ami egyszer már elveszett” –
legyintett Öcsi, és maga elé húzta a vodkásüveget.
Bálint Jenő mesélni kezdte a sérves
székely történetét, aki egyedül tartotta a hidat,
hogy mehessen át a 14-ik gyalogezred.
A trén, a tüzéség, Ferenc Jóska rézágyú,
s kétségtelen kissé nagyot emelt.
A doktor úr egyenruhában volt megint,
s dölyfösen nézett el a fejünk felett.
Tömöry egy ismeretlen szőke bombázóval táncolt.
S körülöttük ismét haldokoltak a pipacsok.
Dali Sanyi is felkérte Csutak Magdit,
Vári is Migdált, aki végre leszállt az asztalról.

Itt volt Buba is, ragyogott, mint mindig,
és táncra kérte Farkast. „Hagyjátok Erdélyt!
Nem lehet ellopni, mint egy diót.”
Bortnyik Gyuri kezében fényképezőgéppel
ment ide-oda, fel-felvillant a vaku.
„Ne veszítsétek el a reményt, fiúk – kezdte
Király Jóska bácsi. – Inkább tegyétek át színpadra az
Öreg halász és a tengert. El szeretném játszani!
Ennyi jó tollú gyerek, s csak ígéretitek, s már mióta!
Ismertek egy óra, s a fejemben van az egész.”
„Igen – kacagott Ferenczi Csongi –, igen, a fejedben van.
Az Énekes madarat mióta játszod, de tegnap
nem engedtünk, s sűgölyukhoz forogtál,
mint a macska a farka körül. Belezavarodtál.
Ahogy magyaráztad, elfütyült fejedből a szöveg.”
„De lehet, hogy az öreg halász szövege
nem fog elfütyülni – vélte Scherr Lajos mérnök úr,
az álmos elefánt, és nevetett. Láttam a filmet.
Az öreg, Józsefem, oroszlánokról álmodott!
Te, Józsefem, aki se nagy halat, se oroszlánt,
se tengert nem láthattál, mégis életre keltheted,
mert mersz nagyokat álmodni.”
„Akkor lerajzollak – kacagott PöSó. – Ne mozdulj! –
ült le, térdére fektetve mappáját –, majd jól jön
a műsorfüzetbe. De ki fogja rendezni?”
„Én – kacagott a szőke herceg. – Ki más rendezhetné?”
„És a tenger? – töprengett Jóska bácsi. –
Hogyan varázslod a színpadra a tengert?
Tenger nélkül elképzelhetetlen az egész.”
És a tenger váratlanul betört a Kriptába.
Moszatokat, algákat, kagylókat, csigákat, rákokat,
polipokat, medúzákat sodort magával, és a hullámvás
egy időre minden más zajt elnyomott.
„És kell majd egy bárka is” – kortyolt borospoharából
Jóska bácsi. „Nem okvetlenül – nyugtatta meg
a szőke herceg. – Maga a színpad lesz a bárka!”
És hirtelen megjelent előttünk egy tengerpart.

2 .APÁLY

„Bátyámmal – kezdte Ata, akinek nem is volt bátyja –
éjjelente sokszor kilopódtunk a tengerpartra.
Az út hosszú volt, a sötét kis utcákon nem is volt
teljesen veszélytelen. Kóbor kutyák, csavargók is
megtámadhattak volna. De mi nem féltünk!
Vagy ha igen, egymás előtt is sikeresen titkoltuk.
Tudtuk, a holdfényben lebegő vásárhelyi tenger
mindenért kárpótol majd.
De egyszer elnéztük az órát, és meglepődve láthattuk,
hogy a tenger visszahúzódik előlünk!
Nyomában csak végtelen búzló iszapsivatag marad,
amelyben a csúszómászók, tengeri herkentyűk
és puhányok mozogtak eszelősen.
Ott kerengtek körülöttünk a rothadó tengeri füvek,
algák, számunkra ismeretlen vízi növények émelyítő szaga.
„Apály!” – magyarázta bátyám, és leültünk,
nem messze a mozgó, fortyogó iszaptól.
Vártuk a dagályt, amely egymáson hempergőző hullámaival
újra előnt mindent, és felgyűrve nadrágunk szárát
hamarosán bemerészkedtünk a vízbe is.
De akkor feltámadt a szél!
Növekedő hullámok öntöttek el!
Féltünk, elsodornak valahova, ahonnan nincsen visszatérés.
Rémülten menekültünk vissza a partra.
Fehér csík jelezte, érkezőben a hajnal!
Felvijjogtak a felettünk kerengő, éhes sirályok.
„Nagyon szép – puszilgatják a lányok. –
Álmodjál még ilyeneket, drága Ata.”
„Ez nem álom!” – tiltakozik a meseköltő.
„Persze hogy nem! – kacag Zozi. –
Megírtad azt is, miért hullámszik a vásárhelyi várfal? –
Hogy a törökök kapjanak tengeri betegséget.”
„Nektek nem kell mese – dühödik fel Ata.
Meséljétek magatok!”

3. AZ EMIGRÁNS ERDÉLYI RULETT

Darkó Zsiga és Simó Ferkó történeteket mesélnek
Vári Attilának a régi Vásárhelyről. Ezt írja meg!
Migdál megint az asztalon táncol,
de nem dől fel egyetlen pohár sem!
S az emigráns erdélyi rulett most megpördül,
eszeveszett vágtaiba fognak a golyók,
és az állókép hirtelen elevenné válik.
Laci és Csaba megisszák
első üveg vörös boruk, újat rendelnek,
és váratlan ötlettől vezérelve, divatos kuplékat
kezdenek el játszani. Az ismeretlen fekete lány
az udvarlást, a bizonyára elcsépelet bókokat megunva
ott hagyja a szóke herceget, felugrik, odamegy a zongorához,
és énekelni kezd. Kellemes szoprán hangja
mindenkit elbűvöl. Baász természetesen felfigyel rá,
le is rajzolja, amint sudáran áll a két Mester között.
Az utókor majd találgathat: kicsoda ez a lány,
melyik csélsap zeneszerző szeretője lehetett?
Magyari rátér Kovács Györgyre, aki két éve
képviselő a román parlamentben.
Még nem tudja, hogy néhány évtized, s ő is szenátor lesz
Románia parlamentjében, akárcsak Szócs Géza.
„Köszöntötte a mester Kemény Jánost negyvenéves
írói jubileumán, hogyne köszöntötte volna,
de azért oda is szúrt neki.
A sok ihletett részlet után sok a vázlat is!
Az elnagyolt jelenet. Na, igen, nála semmi ilyesmi
nem volt, gondoljatok például Az *Ozsdola leányára*,
avagy a *Foggal és körömmelre*.”
„Hagyjad ezt, mondjad inkább a versedet –
kéri Nemes Levente. „Melyiket?”
„Hát a Csomát. Mi van, nem tudod kívülről?”
S elkezdi ő.

*Mondtam a lelkem, valami álmokat.
Bambán néztek, mint hülye gyermeket. (...)*

*Néztek, bűvöltek, belém haraptak –
csak a kígyó nézhet így egeret,
nem fájt, csak furcsa, hogy tudtam,
Ember vagyok, és ők is emberek.”¹*

Bella Pista előretol egy parasztot, és határozott hangon
jelent be: „matt!” Gázsó sóhajt, és kedvetlenül
seperi le a figurákat a tábláról.
„Nagyon szép” – néz Magyarira.
„De szépek a te verseid is” – bókol Visky.
Mekhajol és elkezd.

*„Nincs ű, nincs í, az é csak élene,
nincs fény, nincs kék, a kék csak églene,
nincs zöld, fehér, csak fehérzöldlène,
nincs ő, nincs én, az én csak ölene.*

Csak te, az ige, a van lehellete.”²

Mindannyian a feleségére néznek. A nő elpirul.
És ezt hozzád írta? – kérdezi Migdál évődve,
én büszke lennék rá, de hozzám senki nem akar
verseket írni. „Hozzám írt Gerzson – mondja
egy vörös hajú lány –, egy részletét meg is tanultam.”

*„Fehér kezedre szép Oféliám
Reggel nyitja rá nagy kisírt szemét
csend kutjából vizet mer két leány
hallgasd a reggelt a nincsenét”³*

„Nagyon szép, Gerzson hol van?
Ma még nem is láttam?”
„A kisteremben smárol egy másik Oféliával –
kacag Visky, és felkéri a lányt. –
Szeress inkább engem, én nem hagylak el!”

„Csak egy félóra múlva” – kéri le Bálint Péter.
A vörös hajú lány hozzásimul, és mosolyog.
„De azért azt a versét hozzám írta.”
Osztap már a Dnyeszter jegén
Bukdácsol, és az ámuló Czegőnek elmeséli, miként
fosztották ki a román határőrök. Úgyszólván
semmije nem maradt, csak az Aranygyapjú Rend,
hogy az árából új életet kezdhessen unt hazájában,
ahova visszapaterolták Nagy-Románia rabló határőrei.
Sütő Dani befejezi négy sorosát, sok a javítás,
az áthúzás, a betoldás, és rekedt hangon olvassa fel:

*„a zöld király kártyában szőke férfi
hadd látom én az életben mire ment
forgatta-e szerencse kénye-kedve
ott lenn a mélyben s volt-e odafent”⁴*

A hallgatóság tapsol. Eliezer Kamenezky is
befejezi fordítását. Egy Fernando Pessoa nevű,
félíg ismeretlen portugál költő versét fordította le.
Ő is felolvassa.

*„Bolond vagyok, nyilván nagyságra vágytam,
Olyanra, mit véletlen sosem ad.
De nem ez védte meg bizonyosságomat,
távozóban a sivatag homokján
a régi lény maradt, nem a tartós anyag.*

*Tébolyomat s következményeit,
hatását bár mások magukra vennék.
Téboly nélkül az ember mire válhat?
Mi más, mint egészséges állat,
elnapolt hulla, aki nemz még?”⁵*

Őt is megtapsolják. Ma mindenkit. A királyi korszokban
emelkedik a sörhöz, a poharakban fenyegetően
csillan meg a vodka, gonoszul rum,
kevélyen a vörösbor, megadóan a fehér.

A szőke herceg most fedezi fel Jutkát, régi kedvesét,
elbűvölőnek hitt, de egyre fakuló mosolyával
sétál oda hozzá. Tömöry Péter is
felkéri a titokzatos fekete lányt.
„A versed mondd neki – kacag Fülöp Kala.
Erre vevők, sznobok, hát nem látod?
Pedig olyan okos fiú vagy.”

*„Szállj, szállj, szállj, bogár.
Piros pettyes kisbogár.
De hangya volt és fekete.
Nem volt szárnya, csak nagy szeme.
Nem volt szárnya, semmi szárnya,
Csak nagy-nagy árnya.
Mert hangya volt és fekete.”⁶*

Ezt te írtad, néz rajongva Péterre.
Bálint Péter odatámolyog. Le akarja kérni.
Ígéri, hogy megmutatja bélyeggyűjteményét,
de csak egy percig tácolhatnak, mert lekéri Farkas,
szorosán összefonódva táncolnak. Argentín tangó.
Visky és Barbarossa huszonegyezni kezdenek.
Évi már a Donát-szoborról mesél Bella ámuló feleségének.
A fáit meséli a tanyán, Ivánt, Aljosát, Igort,
Dimitrijt, Vologyát és a nagyanyót, szeretett fáinkat.
Nemes Levente feláll,
és felemelt fejjel kísétál a képből,
odamegy a festő mellé, és a nyírfát
félrehajtott fejjel, elmerülten elnézegeti.
Az Ohrana ügynök elvörösödve ismeri be,
hogy igen, természetesen az ügyvéd urat is
lehallgattuk, mindenkit, ahelyett, hogy
Lenint és körét figyeltük volna.
Őket kellett volna kinyírni, ameddig még
egyáltalán lehetett. De rosszul mértük fel a helyzetet.
Váratlanul sípolni kezd a szamovár,
a bábuska elbűvölő mosollyal töltögeti a teát.
Söndör a levegőbe emeli a sikoltó lányt.

Elforognak a félhomályban, mintha lebegnének a levegőben!
Rusz Sunci Bubulinával táncol,
Ferenczi Csongi, az erdélyi Hamlet verset mond.

*„Én költő nem voltam, én csak énekeltem,
amit fülemben fűtt a szél a nagy futáson.
Száz ló is kidőlt alólam – elsíratam,
és elsíratam – mert fájt – a dalolásom.”⁷*

Borbáth Oti táncra kéri Öcsit. „Ne igyál annyit!
Terveim vannak veled.” Átöleli. A melléig ér.
A nyakába csimpaszkodik. Lihegnek.
Kinek nincsenek tervei ezen az éjszakán?
Pali és Zozi a táncolók között imbolyognak.
„Ki az igazi magyar nacionalista? – kérdezi Zozi. –
Aki minél több román pénzt eliszik!”
„Nem a ruha teszi az embert – így Pali. –
Az ember teszi magát.” Balázs Éva
Csongi felé fordulva egy Farkas-verset kezd el.

*„Ürügyek fogytán, aki jajgat,
adj néki olyan hatalmat,
hogy bűneivel felhúrozva álljon
cimbalomként e mennyországban,
s ugasson fel belőle a kín
gyomorsavmarta csendünk
artézikutjain.”⁸*

Mindannyian tapsolnak.
Czegő elfordul Osztap Bendertől, szétnéz, és elkezdi:
„én nem jutottam soha tovább, csak az állomásig!”
„Persze hogy nem – adja át a vodkásüveget Zozi.
Az állomáson volt egy kocsmá, bementél,
bedobtál hat rumot, s mire a pincérek
téged dobtak ki, a vonat elment!”
De azért írtál szép verseket – öleli át Minya.

*„Kis kenyérem szomorodik,
erős kedvem hallgat.
Étvágytalan délbe úznak
játékos hatalmak.”⁹*

„És Ata? – kérdezi Migdál. –
Az ő verseit soha nem mondjátok,
ti hálátlan dögök. Hát elmondom én.”

*„a tó egy félvak szemgödör
lobol az éjszaka elől
és mit tehetnek a halak
e szimbólumban alszanak”¹⁰*

Az öreg festő pedig festett nyírfája alól,
a társaság felé fordulva, megrovón jelenti ki:
„Nincs más megoldás, tisztelt barátaim.
Haza kell menni! Éjfél van, a kísértetek órája.”
„Nem, nem, nem,
nem, nem, nem
Nem megyünk mi innen el” –
kezd énekelni Kómíves Minya,
és mindannyian kérünk még egy-egy kört.
„De Ulászló se maradjon ki!” –
perdül a terem közepére Visky.

*„de már nem megyünk szólhat postakürt
unalmas minden út s oly egyforma minden
két macska hívta egymást egyik éjjel
te is hallottad lehet ez az éden”¹¹*

„Szép versek – jegyzi meg Darkó Zsiga. –
Visky, hol vagy, szeretném, ha elmondanád a Csoóri-verset.
Benne van az örökké változó műsorodban.
Ferkó még nem hallotta.”
De Visky nincs sehol. „Elveszett volna?” – kérdezik.
„Rossz pénz nem vész el – így Zozi. –
Biztosan kinn kóvályog valahol?”

Szereti a sötétet és a szélzúgást – néz
Veress Dánielre. – Akárcsak Kemény Zsigmond.”
Márkó Imre bekapcsolja magnóját.
„A hangja megvan! – örül Pali. –
A hangja nem vészett el.”

*„Itt kékül meg a kezed
s cintányér arcod itt csattan a földbőz.*

*Nincs másik idő, mely befogadna,
másik ország, mely nevet adna:
ideköt
idegszálaival a szél
pamutszálaival a köd,
s a végső türelem is ideőtűz.”¹²*

A magnószalag csikorogni, sercegni kezd,
mint a kenetlen szekér. „Ennyi volt – legyint Zsiga. –
Ha visszajön, elmondja.”
Barbarossa a terem közepére perdül. Trombitál.
A szőke herceg, ezúttal sörhajóhadnagy és szóvivő,
bejelenti, hogy dr. Simó Ferenc vezérezredes úr,
a Felszarvazott Férjek Egyesületének örökös elnöke
évi kiértékelést tart, s ezúttal kerülnek sorra
az esedékes előléptetések is, mivel az élet
nem állott meg, s tagságunk jelentékeny részét
megint sikerült szeretett nejének felszarvaznia,
ahogyan az már történni szokott.
Barbarossa ismét trombitál. „Noha ide –
súgja Ata – inkább illene a harsona.
S van is a színház zenekarának!
Emlékszel, amikor Hamlet halála után
bejelentik a győzedelmes, ifjú
Fortinbras érkezését, harsonák szólnak.
Emelkedettebb s jobban illik az esemény
tragikomikus, abszurd hangulatához!”
Pörögnek a nevek és a rangok.
Többen sörhajóhadnagyi kinevezést kapnak.

„Megbecsülik a latrok és párnahajderek
áldásos tevékenységét is – súgja Tömöry,
s átveszi sörhajóhadnagyi kinevezését. –
A vezérezredes úr mindenre figyel! Mindent tud!
Mindent számon is tart. Ki, hol, mikor, kivel?
Érdekelne azért, hogy kik lehetnek a besúgói?”
Már a terem közepén tolong az egész társaság.
Énekelni kezdenek. Elég nehezen alakul ki
az összhang, de végül kialakul.

*„Adott Isten szekeret,
szekerembe kereket,
Üvegembe feneket.
Abból iszom eleget.
Az Isten is azt mondja,
vizet ne igyak soha,
mert a vízben béka van,
életemnek vége van.”*

Az üvegek körbejárnak, s folytatódik a dal.

*„Hármat tojott a fekete kánya,
engem szeret a kend barna lánya.
Kikityenbe – Kukutyinba,
gyere, rózsám, a kocsimba!”*

A dal távolodik. A terem összemegy, mint a tótorgona.
Sötétbe borul minden. Csak egy lány felháborodott
hangja hallatszik. „Ne tépd le a bugyikámat,
lehúzzom úgyis.” Még hallani Zozi motyogását.
„A vodkásüveget persze az asztalon felejtettük.
Hol kapunk ebben az órában vodkát?”

4. INTERMEZZO. A VISKY ÁLMA

A pincérek már felrakják az asztalokra
a lábbal mennyországnak fordított székeket.
Megjelennek a vidám takarítónők.

Összetöltögetik a poharakból a maradékot, s megisszák.
„Húzzátok le a bugyit, mindjárt jönnek” –
mondja az egyik fekete lány. „Rajtam nincs is.
A múltkor is durván tépték le. Hát minek?
Így legalább szellőzik a pinukám...”
Megjelenik a csacsihasú főnök, magához inti a lányt.
A falhoz támasztja, s ruháján alig lazítva, kezdi döfölni.
Jönnek a pincérek is. Az asztalra fektetik a rúgkapáló,
nevetgélő lányokat, nyakukig nyomva fel a ruhát,
mézet öntenek a hasukra s nyalogatják.
Kezdetét veszi az orgia.
A sarokban, egy asztal alatt most ébred Visky.
Kimászik, nagy nehezen talpra áll, és szemét dörzsölve
nézi a nem mindennapi látványt, amíg magára nem
rántja az egyik vad, szőke lány.
„Jöjjön, művész úr, drága, ne féljen, csak ritkán harapok.
Magát se a gólya költötte. Megérdemli...”
Lihegések, káromkodások, nyögések, sikoltozások.
A Kripta ködbe vész!

„Mi van, ez már egy történet – kacag a vadász. –
A visszatérő motívumok a bugyik.”
„Hát igen, ezek tényleg visszatérő motívumok
az életünkben. Hol lehúzták, a drága nő.
Hol le kellett tépni. De ne feledd!
Ez már nem az én látomásom volt!
Ezt maga Visky mesélte másnap délelőtt a Kriptában.
Sörét kortyolgatva, amit mi kértünk neki,
mert úgy reszketett a keze, hogy sál helyett,
május volt, otthon volt a sálja,
az asztalkendővel kötötte meg a kezét,
s áthúzva nyakán a kendőt, húzta fel a megragadott poharat,
hogy szájához emelhesse, s ihasson.
Ez volt a nagy mutatványa. Zozi kételkedve nézte.
Hitte is, nem is? Orgia? Ugyan, ugyan, kisbojtár!
Ezek a töketlen pincnőkök s a szürke szvetteres Cs. úr!
Nem álmodtad véletlenül?
S a lányok miért voltak oly engedékenyek?”

„Na, vajon? Hát pénzért – röhögött gróf Rettegi. –
Kitalálhattátok volna! Sokat keresnek,
hiszen ezek gavallérok. Fizetnek nekik,
ha szétteszik a lábukat. S nem is keveset!
És nem is lányok, én mondtam rosszul, asszonyok!
Kérdeztem is Ibolyát, amikor türelmetlenül magára húzott,
mert a pincér már elment, hogy a férjeik hogyan nézik el
a kicsapongásaikat? Hát sehogy, kacagott, nem is tudják!
Mit gondol művész úr, bolondok vagyunk,
és elmondjuk nekik? Így mindenkinek jó!
Minket megfizetnek! Igazán nem panaszkodhatunk.
Hol az egyik pincér használ, hol a másik.
Hol a kövér főnök. Sok örömünk nincsen azért benne,
de időnként összejön, elmegyünk mi is.
Hát, ha ezt akarják? Ha így akarják befejezni a napot?
Már mind a négy pincérral többször is voltam,
s a főnökkel is, de maga valami új!
S hogy dobog a kicsi szíve. Fél? Harapdálta a fületem.
Sokszor csodálhattam a színpadon, de nem gondoltam volna,
hogy én egyszer egy ilyen finom úriemberrel...
Cigány vagyok, mondtam neki, elcserélt gyermek.
De nem hitte. Maga viccelődik, ugye?”
„Szóval pénzért csinálják – hümmögött Zozi. –
Gondolhattuk volna!” „Mért, az úrinők,
akik állandóan megcsalják a férjüket,
s ezért az urakat Ferkó elő is lépteti, jobbak?
Költő vagy, Ulászló, hiszel a szerelemben!
Legalábbis hittél, amíg szerelmed nem karambolozott.
Mi a véleményed a Felszarvazott Férjek Egyesületéről?
Milyen szerepet szánnak itt a drága nőknek?
Rossz végiggondolni. Vagy minden nő kurva lenne?
Van, aki pénzért, van, aki szeszélyből csinálja?
Két doki, hallom, egymás feleségét használja,
s tudnak egymásról! Van hölgy, aki sportból
csalja meg férjét. Mert ez a divat.
Van, aki titokban pénzt kér.
Új ruhára, luxus fehérneműre, kenceficére.
Ha Viola itt marad, ő is megcsalt volna téged?

Gondolom, eddig már kapitány lennél, fiatalon.
Így sörhajóhadnagy vagy, a bal lator.”
Itt átmenetileg befejeztük.
Szállingózni kezdtek a többiek is.
Megkezdődött az új nap.
Új hangok, új szobák, új remények, új nők.
Egy újnak hazudott élet.

5. MINDEN MEGVAN

Mindnyájukat látom, kedves barátom –
néztem az elámult vadászra. – Belemosódnak egy viccet
törvényszerűen követő félmosolyba,
s legyőzve a gravitáció törvényeit, emelkednek fel,
és fénysugárként libbennek tova!
Csak Eliezer Kamenezky marad, zavartan néz engem.
Valószínűleg összetéveszt Bogdanovval, és vigyorog.
„Hát ennyi volt, ennyi volt az élet, Vászja.”
A diófán ebben a pillanatban kezd csörögni
egy tolvaj szarka, és harsányan szólal meg
Szilágyi Domokos hasonmása is, a feketeterítő.
Halljuk a közeli tó hullámainak morajlását is.
Feltámadó szélben csattognak a távolodó fehér vitorlák.
A távoli öbölben megszólal egy hajókürt is.
De hol vagyunk, nézek a vadászra.
Ez már nem a Kripta, nem is a nagy sötét erdő?
Képzeletünkben, vigyorog, az asszociáció sötét mezőin.
A Ladoga-tó partján, Vaszilij Bogdanov kertjében.
Ő is mindjárt érkezik. Hallod a lépteit, nem?
Már régóta esedékes lenne megismerkednetek.
Nem gondolod?

6. UTÓHANG

Nem is tudom, mi történt a Kripta nagytermével?
Elveszett? Átalakult? Csak emlékeimben él,
és tér vissza makacsul, akár a tolvaj éjjel.
Fornwald, a virtuóz vad révületben zenél.

Feltűnnek kósza árnyak, bujdosó magyar költők.
A verseiket mondják makacsul, önfeledten.
A zongorához ülnek kóborló zeneszerzők,
villódzó epizód sikeres életükben.

És nézzük a falon a soha nem volt nyírfát.
Senki, tudhatnátok, nem kerülheti el sorsát.
Áttekinthetetlen, vad rejtvény a világ.

Körülöttünk, bennünk csak felépül az ország!
Történetét mások egyszer úgyis elmondják.
Ki-ki megtalálhatja vak labirintusát.

JEGYZETEK

- ¹ Magyari Lajos: *Csoma Sándor naplója*
- ² Bella István: *Szeretkezéseink*
- ³ Veress Gerzson: *Virágbocsánat*
- ⁴ Sütő István: *A zöld király*
- ⁵ Fernando Pessoa: *Sebestyén, Portugália királya.*
Fordította: Nemes Nagy Ágnes.
- ⁶ Tömöry Péter: *Szállj, szállj, szállj, madár...*
- ⁷ Csiki László: *Balassi*
- ⁸ Farkas Árpád: *Ürügyek fogytán*
- ⁹ Czegő Zoltán. *Kis kenyereim szomorodék*
- ¹⁰ Vári Attila: *Szimbólumok*
- ¹¹ Bogdán László: *Őszi versenyek*
- ¹² Csoóri Sándor: *Idegszálaival a szél*